

LEESMOTIVATIE BIJ (NON)FICTIE

LEESBEVORDERING IN DE ISK

Femke Scheltinga

Femke.scheltinga@itta.uva.nl

LOWAN studiedag 20 november 2023

100 REASONS TO READ

naturalbeachliving.com

1. Helps you learn new things
2. Go on an adventure without leaving your house
3. Expand your vocabulary
4. Learn from someone else
5. Sharpens your brain
51. Variety of options
52. Keeps your brain busy
53. Can be great for bonding time
54. Helps you speak better
55. Improves critical thinking

WAAROM LEZEN WE (OF NIET)?

16. Kills boredom
17. Shows you a new perspective
18. Challenges your perspective
19. Helps improve your writing
20. Shows you what's possible
21. Helps you focus
22. Improves conversational skills
23. Inspires you
24. Makes you a better leader
25. Gives you fresh ideas
26. Increases attention span
27. Helps you learn a new skill
28. Makes history easier to remember
29. Helps problem solving skills
30. It's fun
31. Helps spend time off electronics
32. Increases reading speed
33. Teaches you fun facts
34. Inexpensive
35. Helps you appreciate new things
36. To explore new places
37. You get to visit the library more
38. Encourages you to think
39. Travel back in time
40. Travel forward in time
41. Travel to a new world!
42. Increases concentration
43. Helps with development
44. Develop empathy
45. Gives you something to do
46. Boosts brain power
47. Helps you in school
48. Takes you on a journey
49. Relieves stress
50. Temporarily escape reality
59. Inspires you to try something new
66. Brightens your day
67. Shows you more than the movie
68. Learn about your country's history
69. Gives you something to think about
70. Makes you wonder
71. Experience another culture
72. Keeps you busy
73. Builds self esteem
74. It's entertaining
75. Stimulate your brain
76. Great for self improvement
77. Helps your communication
78. Can make you feel any emotion
79. Gives you something to discuss
80. Makes you feel good
81. Can help you meet new people
82. You can do it anywhere
83. Improve language skills
84. Increases comprehension
85. Helps with story telling
86. Learn how the world works
87. Fuels your imagination
88. Makes you curious
89. Improves your memory
90. Learn more about language
91. Read at your own pace
92. Challenges you
93. Boosts creativity
94. Helps you tell stories better
95. Gives you something to talk about
96. You can read aloud
97. You can read with a friend
98. You can read by yourself
99. There are so many good books
100. Because you can!

Wat is voor
jou een
reden om
NIET te
lezen?

Wat is voor
jou een
reden om
WEL te
lezen?

Te druk, te
moe

Ontspanning,
rust

Social
media,
netflix

Leren over de
wereld

Wat zijn redenen voor de ISK-leerling?

Kennis
vergroten

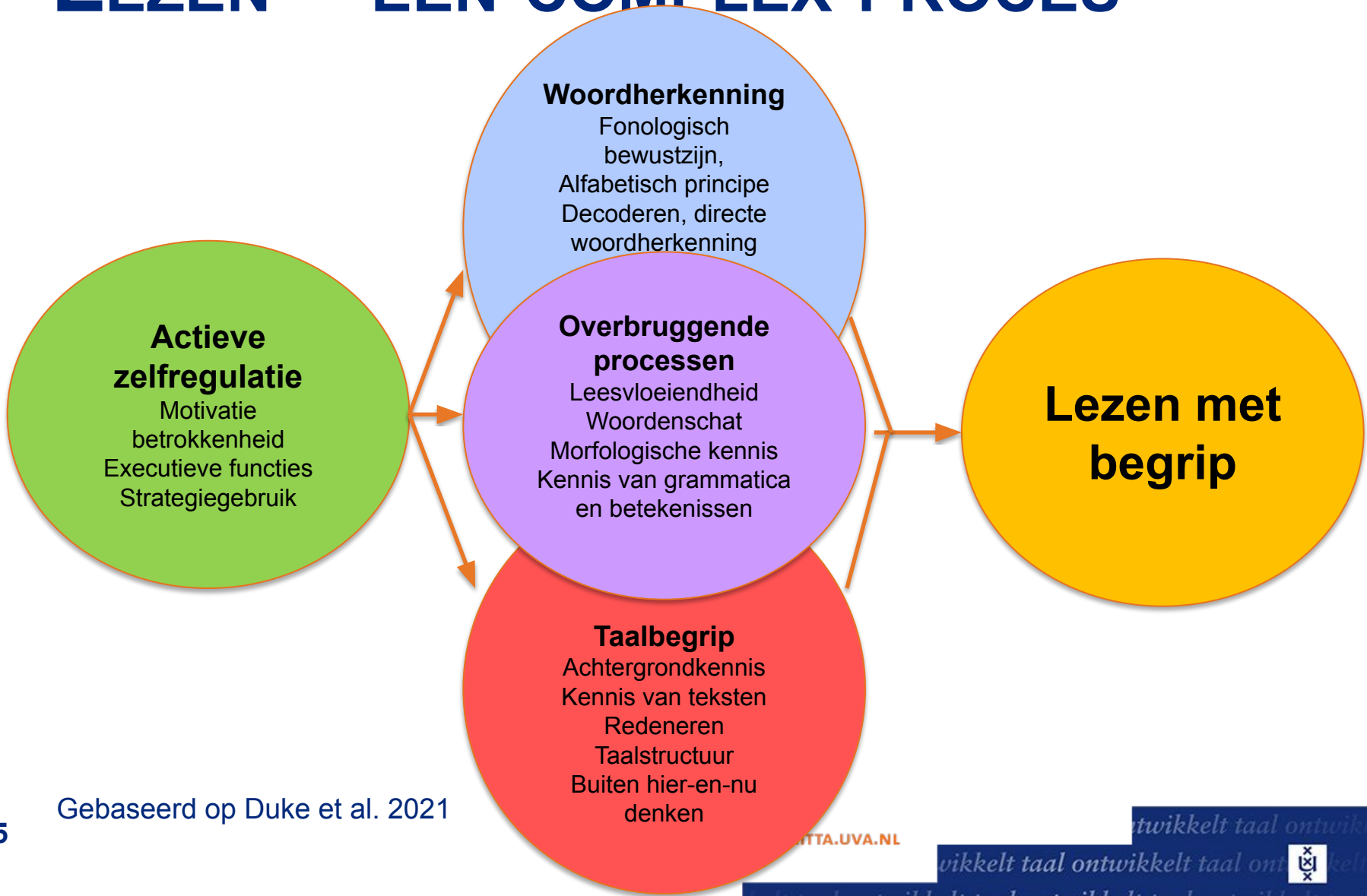
Ik lees al
veel voor
werk

Er even
helemaal uit
zijn

WAT KENMERKT EEN 'GOEDE' LEZER?

- Is gemotiveerd, wil iets weten
- Leest vlot en vloeiend
- Legt relatie met achtergrond- en voorkennis
- Monitort begrip
- Kan leesproces zelf sturen (strategieën)
- Kan betekenis geven/afleiden
- Kan geleerde toepassen op verschillende tekstsoorten

LEZEN – EEN COMPLEX PROCES

Gebaseerd op Duke et al. 2021

LEESVAARDIGHEID

- **Woorden herkennen** (lagere processen)
 - *Verklanken / decoderen (maar uitspraak hoeft niet perfect te zijn)*
 - *Voldoende tempo kunnen maken (leesvloeiendheid) (let op: stil of hardop lezen?)*
- **Bouwen aan betekenis** (hogere processen)
 - *Toereikende woordenschat voor de tekst (uitbreiden van woordenschat)*
 - *Kennis van de wereld / context (wat is de achtergrond van de leerling?)*
- **Besturing van het lezen**
 - *Inzet van leesstrategieën, zoals controleren van begrip*

WERKEN AAN LEESVAARDIGHEID

Aandacht voor:

- Technische leesvaardigheid
- Leesproces (sturen van...)
- Woordenschat en achtergrondkennis
- Interactie
- Leesmotivatie en leesplezier

>>> Maak onderscheid tussen lezers

WAT MOTIVEERT JOUW LEERLING?

LEESONDERWIJS IN ISK

- Wie is de leerling? Wat kan/weet de leerling op het gebied van technisch lezen en leesbegrip? Waarom leest een leerling wel/niet?
 - Kan in de thuistaal lezen/schrijven? In welk schrift (alfabetisch, syllabisch, logografisch)?
 - Heeft hij een andere taal leren lezen/schrijven?
 - Wat kan de leerling mondeling al in het Nederlands?

BEHOEFTE NT2-LEERDER

Meer
schoolervaring

- **Heel veel** lezen in de 2^e taal
- Veel woorden leren
- Gebruik van kennis 1ste taal

Minder
schoolervaring

- **Leren** lezen (leesproces)
- **Heel veel** lezen in de 2^e taal
- Veel woorden leren

LEREN LEZEN IN DE ISK

- Kan kennis van geschreven taal worden ingezet?
- Metalinguïstische kennis kan worden ingezet
- Transfer vanuit moedertaal
- Eisen aan taal- en leesvaardigheid

VAN MOEDERTAAL NAAR NL

Malek (14 jaar) woont sinds bijna een half jaar in Nederland. Hij komt uit Polen. Hij heeft in Polen leren lezen. In Nederland pikt hij het technisch lezen snel op, maar hij verwacht sommige klank-tekenkoppelingen en begrijpt niet alle woorden waardoor hij aarzelend leest.

Bijvoorbeeld: Maak leest hij als ma-ak

WERKEN AAN LEESVAARDIGHEID

Leesroutine ontwikkelen met:

- Veel en divers leesmateriaal
- Herhaald lezen (zelfde of vergelijkbare teksten)
- In verschillende contexten
- Praten over teksten:
 - Wat zou jij doen?
 - Wie heeft er gelijk?
 - Waar gaat het over?

WERKEN AAN WOORDENSCHAT

- Preteaching
- Woordenlijst gebruiken
- Woordbetekenis achterhalen: vragen, laten opzoeken
- Nieuwe woorden noteren
- Nieuwe woorden herhalen en in andere contexten voorbij laten komen

GÂTEAU AU YAOURT

TRÈS FACILE

BON MARCHÉ

PRÉPARATION ET CUISSON : 1 H

POUR 6 À 8 CONVIVES :

1 POT DE YAOURT AU LAIT ENTIER

2 ŒUFS À TEMPÉRATURE AMBIANTE

2 POTS DE SUCRE CASSONADE

BRUNE

3 POTS DE FARINE

1/2 SACHET DE LEVURE CHIMIQUE

120 G DE BEURRE MOU

5 PINÇÉES DE FLEUR DE SEL

1 MOULE À MANQUÉ DE 22 CM

DE DIAMÈTRE

MON CONSEIL

Cette recette est typiquement une recette de cuisine familiale, j'en ai réinterprété le mode de fabrication et utilisé un sucre cassonade brune qui apportera des arômes puissants et boisés de réglisse, de cannelle et de caramel. J'utilise de la fleur de sel dans ma recette pour surprendre lors de la dégustation avec des petites pointes salées.

1 Préchauffez le four à 180 °C (th. 6). Beurrez le moule en vous aidant d'un pinceau. Versez le yaourt dans un bol. Conservez le pot qui vous servira d'unité de mesure. Dans un saladier, fouettez les œufs et le sucre cassonade brune jusqu'à ce que le mélange blanchisse. Ajoutez le yaourt. Mélangez.

2 À travers une passoire fine, tamisez la farine et la levure chimique et ajoutez la moitié de ce mélange à la préparation base d'œufs. Ajoutez le beurre mou très souple, la fleur de sel et le reste de la farine. Mélangez avec une cuillère en bois. Versez dans le moule.

3 Glissez au four pour 35 à 40 min. Vérifiez la cuisson en piquant la pointe d'un petit couteau dans le gâteau en fin de cuisson. Si elle en ressort sèche, il est cuit. Démoulez-le et laissez-le refroidir sur une grille.

L'AVIS DE FRANÇOISE BERNARD

Merci Sébastien, maintenant je sais pourquoi c'est important d'utiliser de la « fleur » de sel plutôt que du sel fin simple. Voici le gâteau le plus populaire des familles d'aujourd'hui. Il n'exige qu'un pot de yaourt vide pour mesurer les divers ingrédients : vergeoise, cassonade, sucre en poudre... tout est bon. Un moule à manqué pour le cuire au four et le tour joué.

W
p
v
W
te

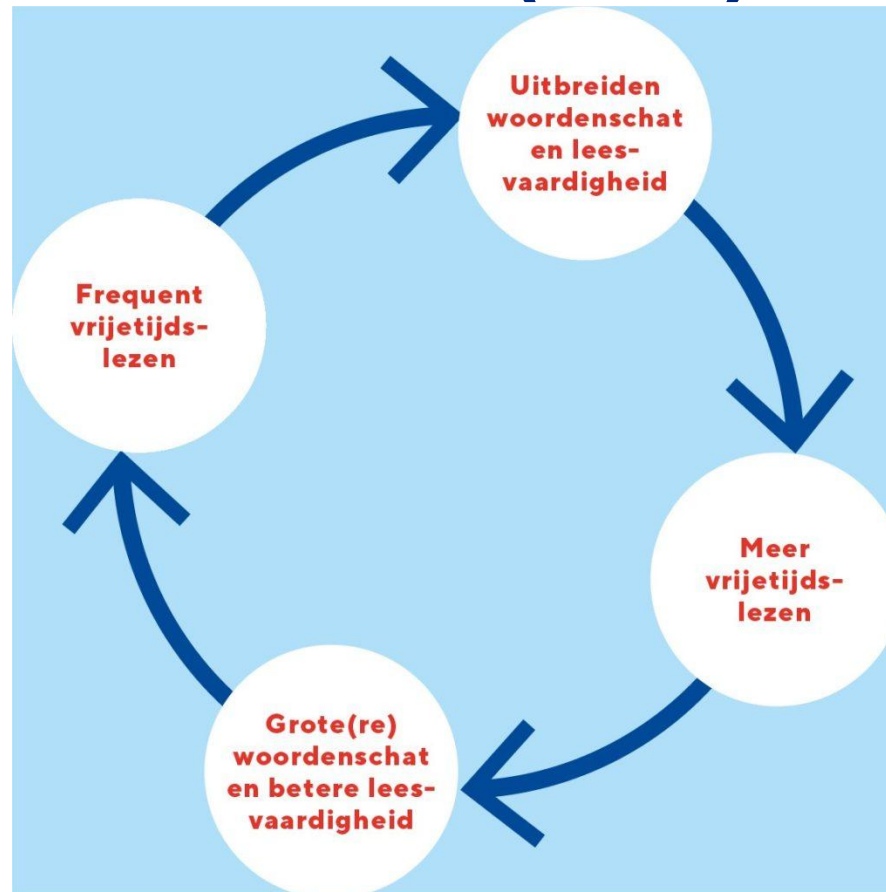
net

Wie leest door te zoeken naar bekende woorden?

WAT ERVAAR JE?

- Herkenning van onderwerp & tekstsoort?
 - Inzet van strategieën die je al beheerst?
 - Visuele ondersteuning bij afleiden van woordbetekenissen?
 - Herkenning van (delen) van woorden
 - Interesse in en (ruime) voorkennis van het onderwerp
- **Leesmotivatie!**

BELANG VAN (VRIJ) LEZEN

HOE TE MOTIVEREN?

MOTIVATIE

voorwaarden

waarde

doelen

interesse

vertrouwen

motivatie

intrinsiek
extrinsiek

Psychologische
behoeften

autonomie

competentie

verbondenheid

ONDERDELEN VAN LEESMOTIVATIE

Leesmotivatie

Leesplezier: de mate waarin de leerling plezier ervaart aan lezen en intrinsiek gemotiveerd is om te lezen.

Leesvermijding: de mate waarin de leerling geneigd is om te lezen en het niet vermijdt of uit de weg gaat

Leesvertrouwen: de mate waarin de leerling vertrouwen heeft in eigen kunnen met betrekking tot lezen.

WAT WERKT?

- Nastreven van beheersingsdoelen
- Sluit aan bij de interesse van de lezer
- Ruimte voor sociale interactie rondom lezen
- Gevoel van autonomie bij de lezer
- Belang van lezen is duidelijk voor de lezer
- De lezer voelt zich competent

Van Steensel, Oostdam en Van Gelderen (2016).
Effecten van leesmotivatie-interventies: uitkomsten van een meta-analyse

Werken aan leesplezier:

- Aansluiten bij interesses
 - ❖ Interesse gaat voor niveau (maar wel te lezen!)
 - ❖ Diversiteit in vorm, omvang en achtergrondkennis
- Zorg voor sociale interactie
 - ❖ Samenwerking met een medeleerlingen
 - ❖ Praten over de tekst ondersteunt dieper begrip
- Versterk gevoel van autonomie
 - ❖ Maak leerlingen verantwoordelijk voor eigen leesproces
 - ❖ Waar kunnen leerlingen op letten? Tekstkenmerken, lengte van hoofdstukken, structuur, visuele ondersteuning van plaatjes of foto's, de kaft en achterflap.
 - ❖ Waar kunnen ze hulp krijgen, welke taken mogen ze kiezen?

KIEZEN VAN LEESMATERIAAL

- Aansluiten bij de interesse
- Leeftijdsadequate, betekenisvolle teksten
- Veel, korte teksten met bekende woorden
- Aantrekkelijke teksten
- Materialen bij onderwerp
- Stil versus hardop lezen

PRATEN OVER LEZEN

1. Wat wil je weten?
2. Waarom wil je dat weten?
3. Hoe kun je dat te weten komen?
4. Wat doe je met de informatie?

LEESGESPREKKEN

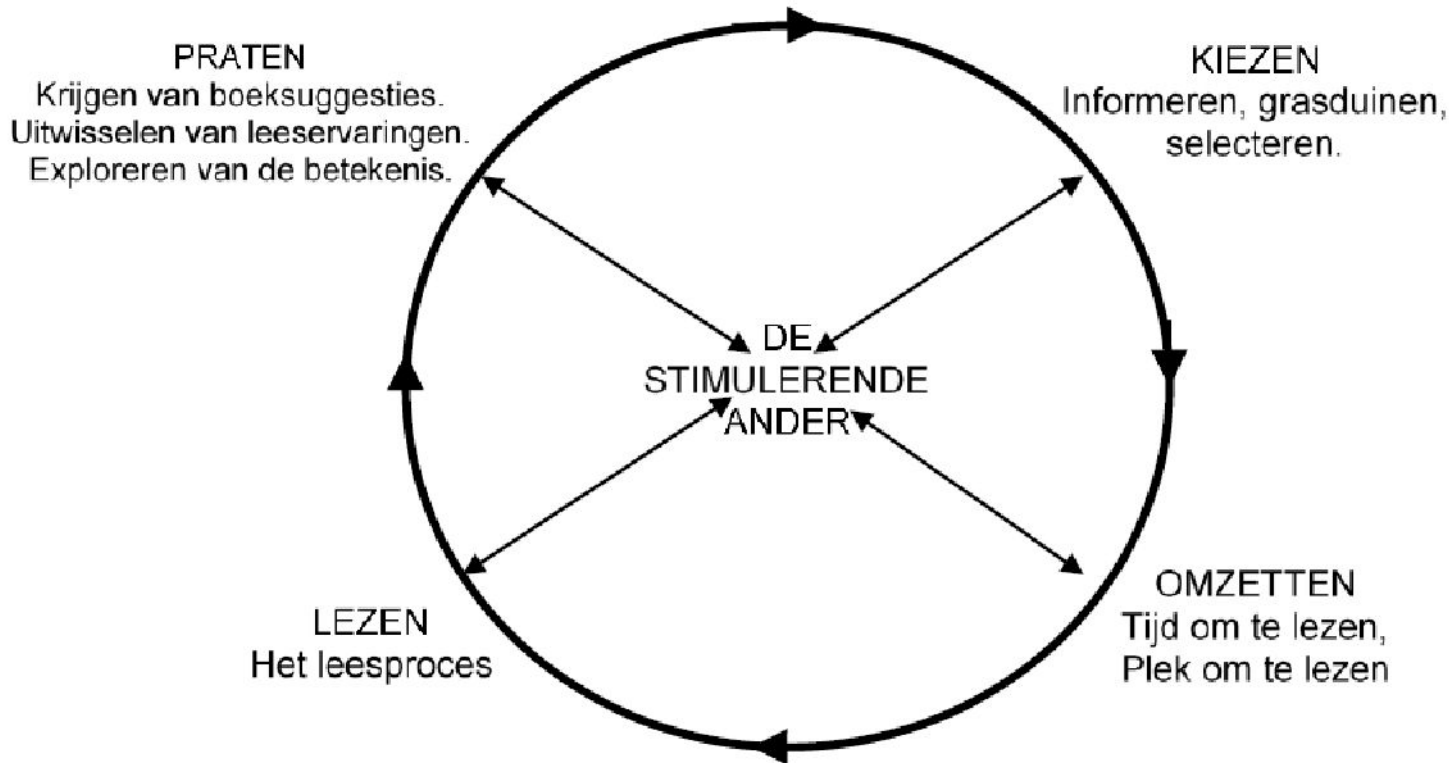
Docent krijgt:

- Zicht op ontwikkeling van de leerlingen
- Kennis van de leesvoorkeuren van de leerlingen
- Een beeld van de onderwijsbehoefte van de leerlingen op het gebied van lezen (formatieve evaluatie)

Leerling krijgt:

- zicht op eigen leesvaardigheid en ervaringen, leert zelf benoemen en komt in actie

STIMULERENDE ANDER (Stokman, 2020)

Aandacht voor leesvermijding:

- Belang van lezen duidelijk maken
 - ❖ Bespreek met leerling waarom hij denkt dat lezen belangrijk is: wat motiveert?
 - ❖ Stel geen prestatiedoelen maar beheersingsdoelen: bijv. dagelijkse taal (OV, winkel) beter begrijpen
 - ❖ Beheersing van de Nederlandse taal voor schoolsucces
 - ❖ School en/of beroepsvakken beter begrijpen
 - ❖ Zorg voor leestaken die de inspanning belonen: bijv. beroepsvakken, kennis over onderwerp, aansluiting dagelijkse praktijk

Leesplan leerling

Naam:	
Datum:	
Wat wil ik lezen?	
<p>Wat vind ik leuk om te lezen?</p> <p>Waarom lees ik?</p> 	
Wat ga ik doen?	
<p>Wat wil ik kunnen/weten?</p> <p>Wat ga ik doen?</p> 	
<p>Waar, wanneer en hoe ga ik dat doen?</p> 	
<p>Wat heb ik nodig?</p> 	
Hoe vond ik het gaan?	
<p>Wat ging goed en wat ga ik de komende tijd doen?</p> 	Datum:

Leesplan docent

Naam docent:	
Naam leerling:	
Datum:	
Wat laat ik lezen?	
Hoe zorg ik voor een passend aanbod?	
Hoe onderstreep ik het belang van lezen?	
Wat ga ik doen?	
Welk beheersingsdoel formuleer ik met de leerling?	
Welke leesactiviteiten organiseer ik?	
Waar, wanneer en hoe vinden de leesactiviteiten plaats?	
Welke ondersteuning bied ik de leerling?	
Hoe is het verlopen?	
Wat zijn de effecten en welke vervolgstappen zetten we?	Datum:

Werken aan leesvertrouwen:

- Vergroot het competentiegevoel
 - ❖ Besteed aandacht aan 'coping'-strategieën (hulp inschakelen, oplossingen zoeken)
 - ❖ Samenwerkend lezen
 - ❖ Inzet van ict-hulpmiddelen
 - ❖ Koppel persoonlijk succes/resultaat aan de inzet
 - ❖ Ervaren competitie kan belemmerend zijn

COMPETENTIEGEVOEL VERSTERKEN: HULP BIJ LEZEN

Inzet van ICT-hulpmiddelen

- Gesproken tekst
- Online woordenboeken

Zie verder:
<http://www.dyslexiehelpmiddelen.com/methodiek-voor-de-implementatie-van-dyslexie-compenserende-hulpmiddelen>

communiceer
dyslexie hulpmiddelen

[← Lees voor](#) [MENU](#)

VOORLEZEN

- Digitaal document voorlezen
 Ja (49) Nee (13)
- Meeleescursor **0**
 Ja (26) Nee (36)
- Papieren document voorlezen
 Ja (13) Nee (49)

SCHRIJVEN

- Spellingcontrole
 Ja (15) Nee (47)
- Woordvoorspeller **0**
 Ja (18) Nee (44)
- Dicteren
 Ja (4) Nee (58)

STUDEREN

- Woordenboeken
 - Vertaaltroepenboek (7)
 - Verklarend woordenboek (7)
 - NT2 woordenboek (2)
 - Synoniemen woordenboek (2)
 - Beeldwoordenboek (5)
- Vertalen
 Ja (11) Nee (51)
- Notities maken
 Ja (13) Nee (49)
- Samenvattingen maken
 Ja (6) Nee (56)
- Mindmaps maken

Dyslexie compenserende hulpmiddelen

Hieronder wordt een zo compleet mogelijk overzicht gegeven van hulpmiddelen die in Nederland en Vlaanderen beschikbaar zijn. We geven geen waarde-oordeel over de vermeide hulpmiddelen. De leveranciers zijn graag bereid om meer gedetailleerde informatie te geven. Ontbreken er nog hulpmiddelen in het overzicht, laat het ons weten.

Een dyslexiehulpmiddel kan op verschillende manier ondersteunen bij het **lezen** en **schrijven**. Er zijn 3 manieren waarop een compenserend dyslexiehulpmiddel ingezet kan worden: **compenseren**, **dispenseren** en **remedieren**. [Lees hier meer.](#)

Tips:

1. Een dyslexiebehandelaar kan advies geven bij de keuze van een dyslexiehulpmiddel.
2. Sommige scholen stellen dyslexiesoftware aan hun leerlingen ter beschikking. Vraag dit na voordat u zelf aanschaft.
3. Bedrijven en werknemers kunnen in sommige situaties een vergoeding voor dyslexiehulpmiddelen krijgen.
4. Voor de Nederlandse situatie geldt: De aanschaf van digitale schoolboeken is een verantwoordiging van school. Schoolboeken kunnen digitaal besteld worden via Dedicon mits de leerling een dyslexieverklaring heeft.

Ais de zoekresultaten nul treffers opveert betekent dit dat er gekozen is voor een combinatie van kenmerken die niet mogelijk is in één hulpmiddel. Indien u hulp nodig heeft bij het selecteren van een hulpmiddel kunt u contact opnemen met een professional die zich gespecialiseerd heeft in dyslexiehulpmiddelen.

Alle resultaten (62 hulpmiddelen)

Alinea details ▶	Alinea app details ▶	AMIS details ▶
---------------------	-------------------------	-------------------

WEBSITES VOOR GEVARIEERD AANBOD

The web for classrooms

AAN DE SLAG

COLLECTIE

LEESNIVEAU

Aan de slag met Web for Classrooms

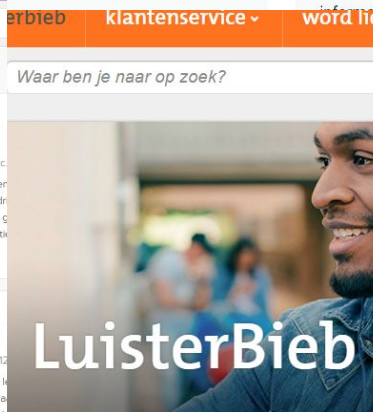
Direct toegang tot betrouwbare webinformatie voor leerlingen en studenten op vijf leesniveaus.

Basisschool

alle informatie die past bij de leeftijd tot en met twaalf jaar. uit: Lezingsbibliotheek en SchoolTV. Vertrouwd en veilig.

Middelbare school

Doorzoek schoolinformatie, jongereninformatie en algemene informatieve bronnen die bruikbaar zijn binnen de schoolcontext. Met ondermeer YouTube kanalen van docenten, openbare VO-bronnen en informatie over techniek, gezondheid, economie passend in de diverse opleidingen.

van informatieve websites

Classrooms is geen medie, maar een groeiende an relevante informatieve Geselecteerd op basis van Curriculum.

Minder afleiding

Er zijn geen advertenties en alleen games of entertainment met educatieve invalshoek.

De app voor luisterboeken

WWW.ITTA.UVA.NL

ontwikkelt taal ontwikkelt

ontwikkelt taal ontwikkelt taal ontwikkelt taal ontwikkelt taal ontwikkelt

MEER HANDIGE SITES

- <http://nieuwslezer.bibliotheek.nl/home/>
- <http://www.schooltv.nl/>
- <http://www.entoen.nu/po>
- <http://www.melkwegplus.nl/>
- <https://oefenen.nl/programma/soort/taal>
- <https://rijketeksten.org/>

STIMULERENDE LEESOMGEVING

- Gevarieerd boekenaanbod
- Fijne leesplek
- Tijd en aandacht
- Activerende projecten en werkvormen
- Helpende volwassene
- Thuisomgeving en vrienden

> betekenisvol, echte opdrachten,
samenwerking en uitwisseling

TER INSPIRATIE

- **Fotoverhaal** laat leerlingen in groepjes een fotoverhaal maken over een boek dat ze hebben gelezen.
<https://kijk-goed.eyefilm.nl/films/spijt?highlight=spijt>
- **Trailer maken** (*Buchtrailer* en *Book Trailers for Readers*): leerlingen maken in groepjes een trailer (video) maken over een boek.
<http://www.booktrailersforreaders.com/Prezi+On+How+To+Make+A+Book+Trailer>
<http://boektrailer.nl/>
- **Casting** rollen verdelen, hoe moet de acteur/actrice eruit zien?
<https://kijk-goed.eyefilm.nl/films/spijt?highlight=spijt>
- **Moodboard** collage op posterformaat van een boek, waarbij je de sfeer van het boek weergeeft. Dit kan zowel digitaal als op papier
- **Boodschap** aan de hoofdpersoon schrijven of mondeling vertellen (evt. vlog)
- **Kaft:** Laat leerlingen zelf de afbeelding op de voorkant van het boek maken. Dit kunnen ze zelf tekenen, maar digitaal zijn hier ook mogelijkheden voor.

Moodboard: dit is een soort collage op posterformaat en geeft een bepaalde stemming of sfeer weer. Je kunt ook iets dergelijks maken van een boek, waarbij je de sfeer van het boek weergeeft. Dit kan zowel digitaal als op papier.

□ **Boodschap** aan de hoofdpersoon: Je kunt ook de opdracht geven om een videoboodschap te maken in de vorm van een vlog

□ **Kaft:** Laat leerlingen de voorkant van het boek maken. Laat groepjes verschillende kaften van boeken laten bespreken. Wat valt er op als je verschillende kaften bekijkt? Waarom lijkt het ene boek spannender dan het andere boek?

AAN DE SLAG IN JULLIE PRAKTIJK

- Maak gebruik van de bibliotheek
- Betrek leerlingen actief
- Werk samen met collega's
- Sluit aan bij actuele, relevante onderwerpen

Leesbevordering op maat in het vmbo

Welke jongere is (g)een lezer? De weerstand voorbij...

Veel jongeren lezen niet graag. Om de leesvaardigheid te onderhouden en verbeteren zouden jongeren moeten lezen, maar al vanaf het einde van de basisschool neemt de leesmotivatie af. Om de negatieve spiraal van zwakke leesvaardigheid en afname van leesmotivatie te doorbreken zijn er de afgelopen jaren verschillende initiatieven geweest om leerlingen in het (v)mbo weer aan het lezen te krijgen. Toch zien docenten vaak niet de gewenste effecten en zien zij alleen op de korte termijn een opleving van de leesmotivatie.

Toolbox voor leesbevordering

In het kader van het actieprogramma Tel mee met Taal werd tijdens dit project, in opdracht van NRO, onderzocht of het meer 'op maat' aanbieden van

INVENTARISATIEONDERZOEK

- Hoe wordt aandacht aan leesbevordering besteed?
- Wat hebben docenten en leerlingen nodig?
- Lezen leerlingen ook thuis?
- Hoe is de leesmotivatie van leerlingen in de ISK?

Femke.scheltinga@itta.uva.nl

COMMUNITY

 Extra ondersteuning bij leesonderwijs Beheer

[Overzicht](#) [Agenda-items](#) [Blogs](#) [Discussies](#) [Vragen](#) [Bestanden](#) [Leden](#)

Welkom bij de groep Extra ondersteuning leesonderwijs! ×

In deze groep kunnen docenten, remedial teachers, logopedisten, orthopedagogen met vragen terecht bij een vermoeden van leesproblemen of dyslexie.

- Bekijk geplande bijeenkomsten via [Agenda](#)
- Deel jouw materialen, ervaringen, verhalen, ideeën of video's via [Blogs](#) (en ga erover in gesprek door op elkaar te reageren)
- Stel een vraag aan de groep via [Vragen](#)

Vragen of contact?

femke.scheltinga@itta.uva.nl